

Nepodpisani se depinju ne tiskaju.
Prispolana se pisma tiskaju po 5
četvrti svake redakcije. Oglas od 8
četvrti stoji 60 kn., za evaci redak-
cije 5 kn. ili u slučaju opozicije
za pogodbu sa upravom. Novac za
veće poštarske papirnice (as-
segane poslove) na administraciju
"Naša Sloga". Ime, prezime i naziv
biljne pošte valja točno označiti.

Komu list kedode na vremenu,
naka to javi odpremajući u otvo-
renu pismu, za koje se ne plaća
poštarnice, ako se izrana napiše:
"Reklamacija".

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

"Sloga rastu male stvari, a neologe sve pekvaru". Nar. Pos.

Istarski sabor god. 1890.

III. sjednica dne 21. oktobra.
Prisutni: predsjednik M. Vitez
Campitelli; vladin zastupnik vitez
Ebescheg i 26 zastupnika.

Predsjednik, ustanoviv zakon
broj zastupnika, otvor u 6 sati na 4. sjednicu,
te pozove tajnika g. dr. Liusa,
da pročita zapisiuk zadaje sjednici.

Zapisnik se ojerovljuje bez prigovora.

Predsjednik pozove uvozobrazane
zastupnike gg. Stanger i Jenka,
da položi avetano obetanje. Po prućanju
formuli izjavile oboje hrvatski: o b e
j e m!

Prije nego li se je prešlo na dnevni
red, zamoli g. dr. Amoroso rječ. Na to
pročita interpelaciju na visoku c. kr. vladu
radi namještjanja učiteljice Populinu na
puškoj školi u Motovunu. Ova učiteljica
bijala naime premještena iz Labina u Mo-
tovan, proti čemu prosvjeduje njekolicina
gradjana Motovunskih, u time kojih je g.
dr. Amoroso u tom pitanju upravo
interpelaciju na c. kr. vladu.

Pošto je predsjednik konstatirao, da
je interpelacija zakonito podpisana, izjavili
da će ju izručiti g. vladinomu zastupniku
na dnevnje uređivanje.

Zatim priobči predsjednik saboru,
kako su se pojedini saborški odbori kon-
stituirali.

Nadlje priobči saboru,
a) da su se izpričali presvjetli biskupi
Feretić i Flapp, što nemogu pri-
stavljati saborškim sjednicama;
b) da jo javio zastupnik dr. Scampio-
chio, da nemoga dodi radi bolesti
do sreda;
c) da je zamolio dopust za čitavo tra-
janje zasjedanja zastupnik Craglieti;
d) cem. kr. namještjanje, da je odbilo
predlog odbora o promjeni vjejkovitih
ustanovnih zakona o sjeku šumah, zašto
su molili vjejkovi občinari Krčki i
Orleci.

Zastupnik dr. Staniech za-
dobiv rječ predloži, da posto je prošlo go-
dine sabor jednoglasno prihvatio predlog
odbora u tom pitanju i posto je izvestio
o tom predlogu c. kr. vladu, nječki šumski
činovnik-politički kotar Volosko, komu
su valjda neponosni šumski odnosi kras-
narskih otoka, da se odgovor c. kr. vla-
du izruči političko-gospodarstvenom odboru,
da ga prouči i o njemu sabor izvesti.

e) da je podijeljeno medju zastupnike
izvišće zemaljskoga gospodarstvenog
vječja;

f) da su stigle razne melbe učitelja i
njihovih skola za podporu itd.

g) da mu je izručio i preporučio zastupnik
Mandić četiri molbe mještajne
občine Kastav (za podršku gradnje
ceste Klana-Paka); za podršku kod
traženja vode u toj občini; za ure-
đenje dužnosti obskrbe siromaša; i
za prinos pokrajine u placi občinskoga
šumarskoga upravitelja).

Ove četiri molbe bježu izručene finan-
cijskom odboru.

Zastup. dr. Costantini pred-
loži, da se učini shadne korake za pro-
mjenu zakona o porabi jezika kod sudova
u Istri tako, da bude priznat samo tal-
ijanski jezik.

Predsjednik reče, da će taj
predlog podijeliti medju zastupnike i sta-
viti na dnevni red.

2. točka dnevnega reda:
Ojerovljenje izbora zastupnika Jenka
i Mandića. U ime verifikacijskog
odbora izvršili su zastupnik Wassermann.
(On je izvišitelj počeo čitati svoje iz-
višće izdvojeno iz asborovih svih zastupnici
većine osim vitez B. Babušera. U subor-
nici ostao je predsjednik, vladin zastupnik
g. članova manjine, izvišitelj i vitez Ba-
bušer).

Izvišitelj predloži u ime veri-
fikacijskog odbora, da se ojerovi izbor

zastupnika Jenka i Mandića, premda
bi se Jenko imao još uvijek smatrati za-
stupnikom, jer saboru nije poznato, da se
je mandata odrekao (P. i. posto se na
bezimenu utok proti izboru u Podgradu
nemože uzeti nikakor obzir.

Predsjednik izjavlja, da se o pred-
logu ne može glasovati jer neima zakonito
broj zastupnika, te da će tu točku staviti
na dnevni red u koj od budućih sjednica.

Zastupnik dr. Laginja molji rječ.

Predsjednik mu odgovori, da se o
predmetu nemoga govoriti.

Dr. Laginja pita opet rječ.

Predsjednik reče, da njegov
govor nebi bio nego privatni razgovor.

Dr. Laginja: E pa dobro, razgo-
varat ćemo privatno.

(Medju tim vraćaju se njekoji zastup-
nici većine u sabornici).

Dr. Laginja molji iznova rječ.

Predsjednik . . . milaska.

Dr. Laginja reče, da predsjednik
verifikacijske komisije gosp. De Franchi
češki sjedi u Beču skoro 6 godina
neovjerljivoj; početku smatramo mi, da su
ova dva (Mandić i Jenko) zakonito iz-
brana, izjavljaju uime naše stranke, da
će oni sjediti ovde, ako i neovjerljiveni
i da će zapustiti svoje mjesto samu onda,
ako budu to tražili njihovi izbornici ili ako
se budu morali pokoriti sili.

Zatim se prešlo na treću točku dne-
voga reda.

Predsjednik, pozore dr. Vergottina, da izvješti sabor u ime finan-
cijskog odbora.

a) o obračunu zaklade pologa i novca
drugih za god. 1889.;

b) o obračunu zaklade bratovčinah.

c) o obračunu za god. 1889. i proračunu
zaklade mirovina pokrajinskih činov-
nika.

Izvišitelj predlaže u ime finan-
cijskog odbora, da se svih izvješta
da postoji zaklada u sabornici samo
17. zastupnika. Predsjednik reče, da tko
je za odobrenje, neka se ustane; na to
ustane njekolicina pravutnih članova većine.
Predsjednik izjavlja, da je predlog prihvaten.

Od strane manjine, napose Volarić
i Šerić tomu prigovara, da nebjija pred-
log primjeni, pošto je 9 zastupnika protu
glasovalo. U to ulaze novi vjejkovi članovi
većine u sabornici, te predsjednik daje
iznova predlog čitati, pak pozore opet
svoje, da glasuju za predlog, koji bijaše
naspomena prihvjeta sa 11 glasova, dočim
je 9 članova manjine ostalo ejdet.

Kod točke d) predloži zastupnik i a-
borski podpredsjednik dr. Dunkić, da posto
je predmet, o kojem je izvestio
eada g. izvišitelj, dosta važan, neka se
prevede na hrvatski jezik, da ga bude
moglo razumiti i manjina, to o istom avoj
sud izruči. (Vrlo dobro od strane manjine).

Predsjednik i nebjazirće se na taj
hrvatski predlog, dade na glasovanje pred-
log izvišitelja.

O točki d) o obračunu i bilancu zem-
aljskoga kreditnoga zavoda izvestio je
vrlo obačno i kadeč kao obično vitez Ba-
bušer.

Za točku c i d glasovala je većina i
bijahu prihvaceone.

Predsjednik priobčuje, da je spise
odnoseće se na pronevjerenje Rigo izručio
financijskom odboru.

U ime školskoga odbora izvišće-
vite B. Babušer:

a) o prošnji Erminije Čollob, Mr. udove
Tribusen i Š. ud. Dessoard, da njim
se i nadalje daje podpora. Sabor pri-
staje na dalje trogodišće;

b) o prošnji M. F. Boico i K. udove
Udučić, da njim se poveća podrška.
Odbija se prošnja.

c) o prošnji umirovljenoga učitelja F.
Barri, da mu se dade podrška.

Prošnja se izvršila zemaljskom odboru
za opakom, da ju uvezeti nastoj.

d) o prošnji Iv. Mandić umirovljenoga
učitelja, da mu se povise mirovinu.
Sabor prihvati predlog odbora, da mu
se povise kao milost za jednu osmiju
zakonito pripadajuću mu mirovinu.

e) o prošnji Andre. Cherincicu, da mu
se dade izvršenje predloga: kada, na-
knadu za štetu, kada bijaše krasno za-
učitelja II. vrste imenovan. Prošnju se
izvršila zemaljskom odboru, da ju pu-
tujem milosti rieši.

f) o prošnji Ant. Damjanovich-u, da mu
se doznači mirovinu putem milosti.

Prošnja odstupa se zem. odboru
uz preporuku, da se putem milosti
doznači molitelju godišnja podrška u
otvorenih granicah §. 38 pokrajins-
koga zakona 3. novembra 1874. br. 36.
g) o prošnji Bortol. Fragiacomo, susti-
nika Viktora Buffolini-a, sina pok-
učiteljice Antonije L. Buffolini, da se
dade ovoj srobi podrška za njegov
njegovi.

Zaključeno izvršiti molbu zemal-
jskoga odbora sa praprukom, da se
zapljevaju dade godišnja podrška putem
milosti polag ustanova zakona
obzirom na srobove puških učitelja.

h) o prošnji IV. Antonini, umirovljenog
naučiteljevu, da mu se dade podrška
mirovina u iznosu od for. 870.

Predlog školskoga odbora, da se ta
prapruka zadrži, bijaše prihvacena.

Kad je pročitan vitez Babušer točku
stoga, izvišće i dotični predlog, ustanove
D. Šerić, te predloži, da bi se izvi-
šiteljev predlog prevrće na hrvatski, da
ga uzmogu razumiti i manjina, te o njemu
avježi i nebjije nego se o njemu glasuje.

Kod iste točke zapita dr. Laginja i ja
predsjednika, da li on nije dužan pobrinuti
se, da se ono, što je talijanski pročitano,
priobči i hrvatski.

Predsjednik se neobazire na
ave te hrvatske predloge kao da i nebjije
stavljeni.

Dok je došla točka e. na glasovanje
pozivao je predsjednik uvjek zastupnike,
da ustane oni, koji su za predlog.

Kod ove točke učinjeno je prvi put iz-
nimku. Videć naime, da se sama većina
ustaje, da je manjina skoro kod svih
predloženih predloga prevrta na hrvatski, da
ga uzmogu razumiti i manjina, te o njemu
avježi i nebjije nego se o njemu glasuje.

Predsjednik se neobazire na
ave te hrvatske predloge kao da i nebjije
stavljeni.

Kod točke h) predloži zastupnik i a-
borski podpredsjednik dr. Dunkić, da posto
je predmet, o kojem je izvestio
eada g. izvišitelj, dosta važan, neka se
prevede na hrvatski jezik, da ga je i
predsjednik čuo i počeo prigovarati, da to
je komedija, jer da se tako postupa i u
drugih parlamentih, o temu nije mogao
osvrgnuti Mandića, jer je i nadalje
prigovaran.

Od te točke pak do konca sjednice
pozivao je predsjednik zastupnike, da
ustane oni, koji su za predlog.

Kod točke h) (prošnja Antonini, koji
se grozi, da će tražiti pravicu kod vrhov-
nog suda — ako mu sabor zamoljeno
nedoznači) zapita dr. Volarić, da li je
moguce, da bi vrhovno sudište prihvati-
tu sudske izvještice, da su u suda u-
stavljene.

U 7 1/2 sati na večer zatvori pred-
sjednik eadan, da je izjavio, da će dan i dnevni
red u buduću sjednicu pismeno priobčiti
gg. zastupnikom.

Niti na taj hrvatski upit nije se pred-
sjednik osvrnuo, već je da jednostavno
predlog izvišiteljev na glasovanje.

U 7 1/2 sati na večer zatvori pred-
sjednik eadan, da je izjavio, da će dan i dnevni
red u buduću sjednicu pismeno priobčiti
gg. zastupnikom.

Tim je avrila prilično mirno ova
sjednica, kojoj se valja veselilo

gradjanstvo, poreča očekujuć, da će se
povratiti oni žurni prizori, kakvih bilježi
njekoliko povijest istarskoga sabora.

Članovi manjine gorjeli su za ove
sjednice izključivo hrvatski, što se nije
valjda do sada nikad dogodilo.

Iz površne strane dozajemo, da bi-
jaše ova sjednica, navlaš u večer savana,
da nebi došli slušati naši seljani iz Po-
rečke okoline. Govori se dačape, da će se
saborsko predsjedništvo i unaprijed držati
ove taktike.

IV. sjednica dne 25. oktobra 1890.

Prisutni: predsjednik dr. M. Campi-
telli, vladin zastupnik vitez A. Ebu-
scheg i 25 zastupnika; — galerija
poste puna.

Predsjednik ustanovi, da je do-
statan broj zastupnika, otvor u 6.
sat na večer; zatim pozove tajnika
dra. Vergottina, da pročita zapisnik
posludiove sjednici.

Zapisnik se ojerovljuje bez prigovora.

Predsjednik javlja, da je podijelio
zastupniku Jenku zamoljeni dopust od
8 dana; da je daš dopust dr. Laginja i ja
zadat dan radi važnih privatnih posala.

Vladin zastupnik vitez Ebescheg za-
mljiv rječ, reče najprije talijanski a zatim
hrvatski, da će odgovoriti na interpelaciju
u porezovih činovnika na Kvarnerskih
otocima, koji da se u vremeni zemaljskih
izboru nekorektno ponašali. Odgovoriti da
če talijanski na temelju svoje izjave uči-
njene u ovom visokom saboru u sjednici
od 15. decembra 1897. Zatim odgovara
na interpelaciju talijanski i to da tužba
na njekoje političke i porezovne činovnike
i žandarmerijskog stražmeđa nebjije
osnovana.

Otvužen da bija: politički pogla-
tar Zuk i politički komesar Lasciaj iz
Lošinja; porezni kontrolor iz Krka i tam-
nji žandarmerijski stražmeđa. Prvu dvo-
jicu je dobitno što su kao izborni
komesar pristrano kod izbora postupali a
drugu dvojicu što su za "takozvanu"
talijansku stranku agitirali.

Vidjeno namještjanje nije znalo ništa
za to tužbu dok nebjije podnesena inter-
pelacija, jer da nebjije pristupi izborom
utoč na namještjanje. Poslije interpela-
cije dalo je koji namještjanje i financi-
jalno ravnateljstvo toli žandarmerijsko za-
povjedništvo stvar izvršiti. Kod iztrage
da se je pokazalo, da bijaše pogresnaka,
ali ne velikih i ne takvih, koji bi uplitale
u same izbore; svakako da vlasta nije pri-
stupila primjorno pokarati učenje činovnika.
(Na početku govora vladina zastupnika do-
vikuju mu je dr. Volarić: Govorito
hrvatski a na koncu: Ibin redibis!)

Predsjednik Mandić interpelaciju na vi-
soku c. kr. vladu (šta talijanski peti) pa-
slje interpelaciju zastupniku po sebo-
skom slugi).

Na to pročita zastupnik Mandić slij-
deće interpelacije:

•Pošto je podpisanim poznato koli
iz razgovora s pučanstvom, toli je novina,
da je ovoga ljeta uslijed suše bilo po nje-
koj krajnjih krajevih Istre veliko pomanjkanje
vode.

Pošto je to pomanjkanje vode, oso-
bito na kvarnerskih otocima i u Voloskom
kotaru bilo preotel toliki mač, da pojedinci
i občine sami o sebi nisu više bili
staju odmoći toj nevolji, da je dakle
sveta dužnost države bila priedi u po-
moć ljudu stradajućemu narodu;

Pošto se je radi više mjesecnog po-
manjkanja vode bojati, da nastanu razne
bolesti, koje su posljedica nečistoće i pica

udi kafkove klijuzine, dospaje znade se da im u obsegu občine Kastav već pje kolik slučajeva tif i da je narod na njima mjestih morao prodati svoju životinju, jer tu nije imao čim napajati;

Podpisani pitač ovim putem gospodina c. kr. namjestača:

1. Jesu li dotični c. kr. kot. predstojnici obavijestili predpostavljenu njim oblast o nemiru i nestaci vode u kotoru Voloskom i na kvarnerskih otocih u tom prethodnog ljeta?

2. Jesu li isti c. kr. kotarski glavni vlastitiom inicijativom budi što poduzeli, da olakšate pučanstvu dobar vode?

3. Ako rečeni c. kr. predstojnici nisu toga učinili u obće, ili ne na dobu, što kani c. kr. vlasta odrediti da bude dotični c. kr. službenici pozvani na odgovornost?

Poreč, dne 25. oktobra 1890.

Makar Mandić — Dinko Šeršić — Dr. Luginja — Dr. Dukić — Fr. Flego — Dr. Stanger — Dr. Volarčić.

(Za čitanja vlažala je na galeriji nepristana buka; kašalj i kihavac popao je slušateljstvo ved na početku čitanja, da mu je dr. Volarčić doviknuo: tko je prehlađen, ide kući. Čitatelj je morao više mješta čitanje prekinuti, jer ga je kašalj, vika i ropot na galeriji nadglašivao. Na koncu čitanja završalo je ono sl. občinstvo još silnije).

Prvini predsjednik natrag interpelaciju izjavlja, da posto je po propisu dovoljno podpisana, da će ju izvršiti vladini zastupniku na daljnje uređovanje.

Predsjednik javlja nadalje, da je podnio zastupnik dr. Volarčić interpelaciju takodjer na visoku c. kr. vlastu. Prošla talijanski peti, te šalje interpelaciju zastupniku, da ju pročita.

Dr. Volarčić dira slijedeće:

Interpelacija

podpisanih zastupnika pokrajinskog sabora za Istru na presvjetloga gospodina c. kr. namjestača za Primorje putem gospodina vladina povjerenika na saboru:

Obzirom na to, da po § 41. sabor-skoga pravilnika za Istru zapisnici sabor-skih sjednica imaju sadržavati točno sve predloge;

Obzirom na to, da po § 42. istoga pravilnika stenografski zapisnici sabor-skih sjednica imaju sadržavati podpuno izkazanje svega, što je rečeno i učinjeno u saboru;

Obzirom na to, da ad svih govora, izrečenih u hrvatskom jeziku i od svih predloga u tom jeziku podnesenih ovomu saboru, ništa nije do sada unesenog ni u zapisnik sjednicah, ni u stenografski zapisnik,

Podpisani stavljaju pitanje:

1. Kojim je načinom gospodin namjestačnik do sada zadovoljio ustanovi § 40. zemaljskoga pravilnika za Istru, koj mu nalaže podstreti Njegovu Veličanstvu na znanje izveštje o djelovanju sabora pokrajine Istre?

2. Ako Njegovo Veličanstvo do sada nije bilo obavješteno o djelovanju ovoga sabora, u koliko se ciela jedna stranka, zastupajuća većinu pučanstva, služi hrvatskim jezikom, koje mjeru kani gospodin namjestačnik preduzeti u svrhu, da bude u stanju Njegovomu Veličanstvu podstreti na znak velikotu djelatnosti sabora.

Poreč, dne 25. oktobra 1890.

Dr. Volarčić — M. Mandić — Dr. Luginja — Dr. Šeršić — Dr. Dukić — Dr. Stanger — Fr. Flego.

(Dok je interpelaciju ovoga interpelaciju, ponašalo se je občinstvo na galeriji kano i kod prve interpelacije. Interpelaciju je doviknuo opetno napram galeriji: mič! ali bi na to svaki put još veći nemir nastao).

Predsjednik, dobiv natrag interpelaciju, reče, da je valjanu podpisana i da će ju izvršiti vladini zastupniku na daljnje uređovanje.

Predsjednik javlja opet, da je dr. Dukić uime svoje i drugova podnio na visoki sabor slijedeći predlog (čita talijanski peti). Hrvatski predlog glasi:

Obzirom na to, što najpređa brigu o kaznenim razpravama vode u jeziku obitavača i da mu u ovom jeziku izvrši se osuda;

S razloga, što daje unatoč svim spomenutim zakonskim propisom, kod c. kr. sudova nadležnih za Istru sudaca i granah javnoga života, jer je jezik glavno obilježje svakoga naroda:

Obzirom na to, što je ovo u naravi same stvari teže pravo osim tega svakomu narodu zajamčeno člankom XIX. drž. tem. zakona od 21. decembra 1867. br. 142 d. z:

Obzirom na to, da hrvatsko odnosno slovensko pučanstvo sačinjava nadpolitičku većinu stanovnika ove zemlje;

Obzirom na to, što imade kod c. kr. političkih, finansijskih i poštarskih oblasti u Istri mnogo činovnika, koji nepoznaju hrvatskoga odnosno slovenskoga jezika;

Obzirom na to, što se c. kr. političke, finansijske i druge oblasti sa občinama u obće su hrvatskim odnosno slovenskim pučanstvom nešluže jezikom ovoga pučanstva;

Obzirom na to, što se ovaj postupak u c. kr. oblasti protivi ne samo državnim interesom, nego i jasnim ostanovam zemlje;

Obzirom na to, što se c. kr. političke, finansijske i druge oblasti sa občinama u obće su hrvatskim odnosno slovenskim pučanstvom nešluže jezikom ovoga pučanstva;

Obzirom na to, što se ovaj postupak u c. kr. oblasti protivi ne samo državnim interesom, nego i jasnim ostanovam zemlje;

Obzirom na to, što se ovaj postupak protivi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što c. kr. prizivni sud u Trstu na hrvatsko-slovenske pritužbe i uteke izdaje rješitev sastavljene u talijanskom jeziku, čemu bi se doskočilo moglo, kad bi se djelokrug prizivnoga suda razriješio.

Obzirom na to, što se ovaj postupak protivi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovaj postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

Predlog bijače proglašen preši i izrađen školskom odboru.

Predsjednik javlja, da je podnio dr. Fragićem i drugovi predlog, kojim se pozivaju visoka c. kr. vlasti, da osuđe u gradu Trstu talijansko sverulističko barem pravničku akademiju.

Predlog bijače proglašen preši i izrađen školskom odboru. Zatim se preleže na dnevni red.

1. Predlog dr. Costantina i drugova, i uključujući porabu talijanskog jezika kod rješavanja visokih jezika, niti se rješitbe ukrajibnih molba neumisaju u ovom jeziku u zemljistvu knjige;

S razloga, što se spisi, podnešeni u hrvatskom odnosno slovenskom jeziku, ne rješavaju kod svih c. kr. sudova ovih jezika, niti se rješitbe ukrajibnih molba neumisaju u ovom jeziku u zemljistvu knjige;

S razloga, što se zapisnici sa strankama hrvatskoga odnosno slovenskoga jezika pišu većim dijelom u jeziku, koji je strankama nepoznat;

S razloga, što se i kaznene razprave vode u jeziku, koji je obtuženikom nepoznat i osude izriču u nepoznatom jem jeziku;

S razloga, što mora hrvatsko-slovensko pučanstvo Istra obititi putem timaća sa svim kod rješavanja najvećih čin kaznenoga zakona, gde se takodje radi o životu i smrti, jer su potoni sudovi kod c. kr. kolegijskih sudova u Trstu i Rovinju tako sastavljeni, da nerazumiju jezika, govoreći od većine pučanstva ove zemlje;

S razloga, što mora hrvatsko-slovensko pučanstvo Istra obititi putem timaća sa svim kod rješavanja najvećih čin kaznenoga zakona, gde se takodje radi o životu i smrti, jer su potoni sudovi kod c. kr. kolegijskih sudova u Trstu i Rovinju tako sastavljeni, da nerazumiju jezika, govoreći od većine pučanstva ove zemlje;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što c. kr. prizivni sud u Trstu na hrvatsko-slovenske pritužbe i uteke izdaje rješitev sastavljene u talijanskom jeziku, čemu bi se doskočilo moglo, kad bi se djelokrug prizivnoga suda razriješio.

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

S razloga, što se ovakav postupak protidi ne samo najelementarnijim zahtjevom dobrogo pravosudja, nego i uzakonskim ustanovama;

Daje u prilogu.

Meni je poštovana gospodo! približno dobro ponato djelovanje sličnih kulturnih vjeća u susjednih našim pokrajinih, gdje su takodje razna plemena pomješana, ali do onoga tvenja i do one nezgodnosti nedolazi nigdje između uprave i, zadrugah, kao kod nas. Tamo se sastoji zadovoljiti svakom plemenu, svakog zadrugu i nepišuće kojega je jezik u kojim se jezikom služi. Istarsko kulturno vjeće, taključilo je posve svaki drugi jezik osim talijanskog. Kod uprave neima osobu, koja bi poznala jezik većine pučanstva, pokrajine. Predsjednik toga vjeća znade možda po koju, reč — al se njima služiti neće, a taj nik nezna, niti riedi premda bi uprava on morao podpuno poznavati oba zemaljska jezika.

Moje čvrsto osvijedocenje, poštovano gospodo, da naša kulturna vjeće — kakov je danas neodgovara svojoj vremeni biliću, ikada postići nebude li se preustrojilo tako, da bude u upravi zastupan kako valja, i hrvatski jezik.

Visoki sabore! Razsadrnici kulturnoga vjeća jesu kotarske gospodarake zadruge, kojih imadevno su svih sudbenih kotarib u pokrajini. Prateć rad fil podražnica uvjetio sam se, da većina njih, poštoj, samo po imenu. Ovo moje uvjerenje posviđodili ste gospodo i. Vi od većine, kad no ate se u zadnjem zasjedanju ovoga visokog sabora, potušili su mnoge vaše zadruge, od kojih nedadoće njeke znaka, da živu odakdibujak uastrojene, druge nepotrošne niti ono malo podporo, što nijm, ju pokrajina pruža, treće nesaznivu skupinu, četvrte nepolažu radnina, niti predlaže proračuna, druge opet nesabrešte po jednu i dve godine primosa od svihjih članova itd.

U tom činu vrlo čestu iznimku oje-koje naše gospodarake zadruge, a tui mi valje osobito izzankuti Krčku, Kastavsku, Podgradsku i Opattiju. Uz ono malo podpore i uz nehaštvo puka zasluzilo su uprave spomenutih zadrugah, da se ih i ovđe povaljde spomenue.

Nu čitaj, poštovana gospodo, što će Vam, reči o radu il bolje, neradu jedne takove zadruge, koje uprava se nalazi u rukuh talijanskih. To Vam ja kotarska gospodarska zadruga u Lošinju. Već kod njezinog poroda učioš je jedan politički čipovnik sav svoj upl, da dodu u odbor odlučni Talijani, njegovoj politički istomišljenici. Nije se pitalo, da li je, ovaj il onaj sposoban za taj posao, već se gledalo jedino na njegovo političko vjeropovjedanje. Izbilja, spletku mu uspjela, izbrane bijahu nespособne osobe u odbor, a mojati zadruga krasno zaspala. Nit se sazivali sjednice niti skupčinice, niti se vodili zapisnici niti sabirali godišnji prinosi od članova, tako da većina članova i sami odbornici nisu znali, što i koliko je učinilo članarine niti kamo i kako se jo potrošilo godišnjo podpore. Kroz čitave tri godine nabijaju predani računi, niti se je za to vremena znalo za ikakav proračun. Na sve to bijaju upozoren c. kr. kotarski kapetan, koji mora na temelju §. 4. i 7. pokrajinskog zakona. 8. septembra 1884 nastojali, da se u njegovom djelokrugu potrebite zadruge ustroje, i kojega je aveta duinost, da njihov rad nadzire i pospešuje. Ali rafeni kapetan je pustio, da raspi ono, što su drugi težkom mukom ostvarili, i nemareću za razne molbe i pritužbe.

U novinam, smo čitali — gospodo moja — da su Veloselski prije nego li se je tamo išta za filoskeru znalo — poslali poginutog traže zemaljskom poljudjelskom zavodu u Poreču, da njima se reče, zašto je ono traže poginulo i, nije li možda zbog filoskera. Predsjedničtvu, zavoda odgovorio njim je, da to nije fi. era, već njeka druga bolest.

Pred dve godine našao je putujući učitelj g. Volpi filoskeru u Veloselskih vinogradim. Na tu tužnu vješt uzmjetio se silno ono nevoljno pučanstvo. U sjeloj političke oblasti sastao se odbor, kojemu bijaše naloženo, da učini sve potrebne korake, da se širenu filoskeru na put stane i da izvesti c. kr. namjestničtvu o stanju zariženih vinograda. Odbor taj dove se posao, izradio izvješće, hotio ga poslati c. kr. vlasti, ali mu bijaće rečeno na c. kr. kotarskom poglavarsku, da imade za takovo izvješće posebne tiskinjice, koje da su jur kod namjestničtvu narucene, to da će za kratko prispeti. Odbor je čekao i čekao obecane tiskinjice, a zna te li — gospodo moja — kako da o ih je čekao? Pone dve godine! Al filosker nije medju tim čekala, već se je širila sve to dalje, te zarazila sav lošinjski otok. Tako, onoma odboru drugo preostalo već da drži nadgrobiti govor nad lošinjskim vinogradom. Kadno se je pročilo,

da su lošinjski vinogradi zaradeni filokverom, občano bijaše tamošnjim vinogradom, da će njima se postati američkog traja. Začin Veloselski, da je stiglo na predsjedničtvu zadruge nješto američkog traja, uputio se u Maloselo, ali bijahu tuj naprosto odbijeni. Kasnije se je dozvano, da je predsjednik zadruge nasadio na otoku Cresu jedan avro vinograd sa više hiljada američkog traja. No pošto je taj vinograd odaljen od Lošinju i buduće da je privatno vlasništvo, neima niti će imati vinogradari lošinjski odatle ikakvu korist.

Dne 4. septembra t. g. u 5 sati p. podne bješe napokon sazvana glavna skupština kotarske gospodarske zadruge u Lošinju. Njekoju članovi dobili su poziv u 11 $\frac{1}{4}$ sati u jutra a drugi u 1 $\frac{1}{4}$ sati po podne istoga dana. Predsjednik zadruge reče zamjedu ostalog: da nija sazivao skupštine, jer da nije hotio gg. članove, diskomodirat. Nadalje reče, da je posadjeno 4000 američkih loza, koje da će valjda rasti a od onih 4000 što ih je donio putujući učitelj, da će se redko koja učoviti. Pročitan bijaše nazaj u istoj skupinu obratan za god. 1888. 1889. čujte i na god. 1890! premda je trebalo do konca 1890. skoro 4 mjeseca. O prinosih članova za god. 1889 i 1890 neima ni spomena.

Još jednu o toj zadrugi pak sam s njom gotov.

Nedavno boravio je u Lošinju odlaznik c. kr. vlade iz Trsta, da se obaviesti o filoskeri i u obče o stanju vinograda. C. kr. kot. poglavar pozvao je u konferenciju svjeće prijatelje i tožbou strukovnjake, dočim je nimošće osobe, koje su u istinu u planu filoskera strukovnjaci i koje poznaju bolje nego li itko drugi stanje vinogradah u čitavom političkom kotaru. Al to osobe ne pruža u talijanski rog, pak se ih je moralo nimoći i nepišući hoće li se tím samoj stvari koristiti il skoditi.

Visoki sabore! Drugo promicalo poljudjelska i u obče gospodarstva u našoj pokrajini morao bi biti zemaljski poljudjelski zavod ili pokušalište u Poreču. Naša tužba u pitanju jezika kod zemaljskog kulturnog vjeća vredje i za zemaljski poljudjelski zavod. Uprava zavoda jest u rukuh muža, koji nezna niti jedne riječi hrvatske. Ostalo osobe sačinjavaju sve sami Talijani. O hrvatskom i slovenskom jeziku u tom zavodu neima govor. Taj zavod kao da obstoji jedino za Talijane Istre, a kao takav nemože odgovarati svojoj avri. Nu niti njegovo djelovanje nemože nas zadovoljiti.

Tu se radi — gospoda moja — sve na veliko. Uprava toga zavoda imade, reč bi, pred očima jedino našu vlastelinu, između posjednika, zaboravljajući posve nu niti se ljučki stališta, na naša mala gospodarstva. Ja bi mogao pripodobiti sam rad toga zavoda velikoj gospodarskoj kuhinji, u kojoj se kuhači natječu, koji će bolje jelo praviti gospodri u okolo kuhinje sve same sirotinje, koja neima ni kore crna bleba.

Uprava toga zavoda usredotočuje skoro čitavo svoje djelovanje oko vinogradarstva. Tuji se čine nepristano pokusi sa stotinama izraovnratih traša. Medju ovim igraju prvu ulogu in-zemaljske vrsti, koje se neće valjda nikad kod nas na veliko uđoci. Ali premda se toliko radi okolo vinogradarstva ipak se vino iz zemaljske pivanice nemože kako valja raspaćati, a što je još falostnije, istarko vino neživa najbolji glas izvan noših najbližih pokrajina. Osim toga neimaju odaljeniju vinogradarstva od pokusa našega zavoda nikavke koristi, u utrodi li seljaku u ovom kotaru obilne grozdje, pa bilo kako dobro, mora ga dati porečkoj gospodi kako god će ovi. U drugim krajevima Istre, gdje se jedva znade za taj zavod, raspaća vinogradar ayo prorizvod lagje i unosiće nego li pred nosom toga zavoda.

U predlažećem obraćenu čitamo veliku svetu, koja bijaše izdana za taj zavod. Ja tomu nebi prigorio, kad bi svoju avri odgovarao. Često čujemo, da je ravnatelj tog zavoda vrlo vrata sna. No, ka bude. Al dok bude on izdavao učene talijanske knjige i razprave, koje će jedva 10 po sto talijanskih višegrada i gospodara čitati ili razumeti; i tek se ne bude obazirao i na većinu seljačkog talijana ove pokrajine, dok nehrub propovet, a upoznao i preduje sve krajeve i kotare, te našu jedva nevolje rad lošeg gospodarstva — ja naš ostati će ono što je i do sada bio, za našu neću ovakav nikada biti u svojoj mejestu. Njemu je slobodno i pristo, da izdaje talijanske spise, da tis u svoje kole dare čak u Milau, da polazi izložbe i saustanke u Italiji, ali bi po našem smudu morao ponajprije pozvati našu pokrajinu od kraja do kraja, te bar uješto učiniti za hrvatskog i slovenskog gospodara.

Poštovana gospodo! U svih kotarib naše Iste nerodi vinaka loza nit je vinogradarstvo jedna struka gospodarstva u pokrajini, kojoj nam valja posvetiti svu našu pažnju. Ja držim, da se u našem poljudjelskom zavodu oviđe zameđuju druge grane gospodarstva. O živinogojatu neću da govorim, jer spada u to zemaljsko kulturno vjeće i gospodarske zadruge. Al i u tom bi se moralo nješto odlučuju učiniti, jer nije — po mojem mnenju — dosta, što se dovaja u zemlju razne tude pgsvine, od kojih nismo imali do sada prave koristi, a dvojim, da će je u našim gospodarskim otdjeljima ikada biti.

Jedna je napose grana narodnog gospodarstva, koja se kod nas u obče zanaravne, a koju bi imao glavno gojiti i promicati zemaljski poljudjelski zavod.

Poznato nam je avira kako nam nećeši filoskeri pustiti bješe vinograde, jer da nije hotio gg. članove, diskomodirat. Nadalje reče, da je posadjeno 4000 američkih loza, koje da će valjda rasti a od onih 4000 što ih je donio putujući učitelj, da će se redko koja učoviti. Pročitan bijaše nazaj u istoj skupinu obratan za god. 1888. 1889. čujte i na god. 1890! premda je trebalo do konca 1890. skoro 4 mjeseca. O prinosih članova za god. 1889 i 1890 neima ni spomena.

Još jednu o toj zadrugi pak sam s njom gotov.

Nedavno boravio je u Lošinju odlaznik c. kr. vlade iz Trsta, da se obaviesti o filoskeri i u obče o stanju vinograda. C. kr. kot. poglavar pozvao je u konferenciju svjeće prijatelje i tožbou strukovnjake, dočim je nimošće osobe, koje su u istinu u planu filoskera strukovnjaci i koje poznaju bolje nego li itko drugi stanje vinogradah u čitavom političkom kotaru. Al to osobe ne pruža u talijanski rog, pak se ih je moralo nimoći i nepišući hoće li se tím samoj stvari koristiti il skoditi.

Visoki sabore! Prije nego li predjem na predmet, čast mi je obavjestiti presvj. gospodinu predsjednika, da u občinskim sjednicama, na kojih imade čest predsjedati, u jednou od naševiće občin u Istri — naime u Buzetu — dolazi občinstvo, i to našiće sami kmeti, da čuju kako se razvijaju, pak se ti kmeti tako pristojno ponosaju, da njim neima prigovora. Opazio sam pak, da se i ovdje, kad dodu ljudi kmete ruke na galeriji, dosta dostojno ponosaju, a kad se nebi tako ponosili, počinjali biste njim vrata.

Ovdje pak, u dvorani ovoga visokoga sabora, jesu na galeriji samo ljudi gradski, koji drže, da su puni kulture, te pod predsjedničtvom zemaljskog kapetana, kad govoriti kastupnici manjine, ponosaju se, da je arameta. Zato Vas molim, presvjelli gospodinu predsjednika, da blagovolite načititi, da bude mi kad se govoriti i razpravljati.

Sada, prelazeći na stvar, izjavljam, da se slazem posvema sa predgovornikom g. Mandićem, dodajući slijedeće:

Opazio sam, da se je prošlih godina od zemaljske poljudjelske zadruge potrošilo na biljade forinti za stakovrata oruđja, koja se nije rabilo, niti se neće nikada moći rabiti za naše zemlje; a i sam osvjeđodih se jednou dana kod predavaja pučkim učiteljem i drugim kmetiškim mladićem od ravnatelja zemaljskog poljudjelskog zavoda, da taj gospodin neponzna nego potrebu. Od tega se nije ništa koristnoga postiglo, jer se nije obziralo na pojedinu mjestu kakovo blago odgovara potrebam, da se isto poboljša.

Opazio sam također, da se troši na biljade forinti za stakovrata oruđja, koja se nije rabilo, niti se neće nikada moći rabiti za naše zemlje; a i sam osvjeđodih se jednou dana kod predavaja pučkim učiteljem i drugim kmetiškim mladićem od ravnatelja zemaljskog poljudjelskog zavoda, da taj gospodin neponzna nego potrebu. Od tega se nije ništa koristnoga postiglo, jer se nije potrošilo, da pregleda podnebjia u Istri.

Opazio sam, da ljudi kod samoga Poreča — kojim je prilika svaki dan viditi, kako i sa kakovim oruđjem se radi u zemaljskom poljudjelskom zavodu — neobradjuju svoja polja onako, kako se radi na karti ili krajnjih poljudjelskih zadruga propisuje, jer svaki znade, da bi morao trošiti vrlo trošiti, nego li bi imao dohodak, a u tom zavodu se labko troši, za koji plaća cijela pokrajina, te rado vjerujem, da ravnatelj tog zavoda znade lijepe knjige napisati i dati tiskati, za što mu je slobodno preko proračunana iznosa por. 350 potrošiti do por. 735 samo za troškove pisanje, kojega troška bješe tiskane knjige, koje neće rabiti gospodin, a kamli poljudjelske zadruge za g. 1889.

Njekoju rubrike toga obraćanu izkazuju nam kako bijaše proračunana sveta nezajmerno mnogo prekoracena, dočim se nije kod drugih, i to najvažnijih za promicanje gospodarstva, niti proračunane sveto potrošilo.

Tako se je n. p. rubrika I. „Putni troškovi“ za skoro 200 for. prekoracila kao da i nebijaju dosta velika proračunana sveta od 1200 for. Ja u istinu neznam toliko putuje i kamo so u druktvene svrhe putuje, da se za putne troškove također ne može odobriti njihovo djelovanje.

Dovoljite mi, poštovana gospoda, da se obavrem na njekoju rubrike obraćenu zemaljskoj poljudjelskoj zadrži za g. 1889.

Poštovana gospodo! U svih kotarib naše Iste nerodi vinaka loza nit je vinogradarstvo jedna struka gospodarstva u pokrajini, kojoj nam valja posvetiti svu našu pažnju. Ja držim, da se u našem poljudjelskom zavodu oviđe zameđuju druge grane gospodarstva. O živinogojatu neću da govorim, jer spada u to zemaljsko kulturno vjeće i gospodarske zadruge. Al i u tom bi se moralo nješto učiniti, jer nije — po mojem mnenju — dosta, što se dovaja u zemlju razne tude pgsvine, od kojih nismo imali do sada prave koristi, a dvojim, da će je u našim gospodarskim otdjeljima ikada biti.

Poštovana gospodo! U svih kotarib naše Iste nerodi vinaka loza nit je vinogradarstvo jedna struka gospodarstva u pokrajini, kojoj nam valja posvetiti svu našu pažnju. Ja držim, da se u našem poljudjelskom zavodu oviđe zameđuju druge grane gospodarstva. O živinogojatu neću da govorim, jer spada u to zemaljsko kulturno vjeće i gospodarske zadruge. Al i u tom bi se moralo nješto učiniti, jer nije — po mojem mnenju — dosta, što se dovaja u zemlju razne tude pgsvine, od kojih nismo imali do sada prave koristi, a dvojim, da će je u našim gospodarskim otdjeljima ikada biti.

Proračanano bijaše naime za te troškove por. 100 a potrošilo se por. 335, dakle se proračun preškočilo za por. 235. Tih nepredviđenih troškova nebi smjelo toliko biti, kad je i to doata predviđenih.

Visoki sabore! Obzirom na one, što sam kazao gledo uprave i djelovanja zemaljskog kulturnog vjeća i zemaljskog poljudjelskog zavoda, što nas ove strane svake kuće nemaju nikako zadovoljiti, izjavljam, da predloženog obračuna zemaljske poljudjelske zadrži biti ne mogu. (Zivio i na klupu manjine). Od potčete pa do konca goriva prekidao je občinstvo na galeriji gospodnika kihanjem, kaušnjem, glasnim sunjehom i uklici opetujuću često na sav glas pojedine njegovo riječi. Opetovo je morao zanakniti dok bi se buka na galeriji slega. Predsjednik je duduš opominjao občinstvo, al se viđilo, da bijaše to samo na oku. Gospodnik je morao kadšto dignuti glas tako, da je izdavao nadglasio buku na galeriji. Vladin komesar je nješto bilježio il pak pozorno slušao).

Predsjednik zapita za tim sabor, želi li jošto tko govoriti?

Zastupnik Flega zamoli rieč, pak reče:

Visoki sabore! Prije nego li predjem na predmet, čest mi je obavjestiti presvj. gospodinu predsjednika, da u občinskim sjednicama, na kojih imade čest predsjedati, u jednou od naševiće občin u Istri — naime u Buzetu — dolazi občinstvo, i to našiće sami kmeti, da čuju kako se razvijaju, pak se ti kmeti tako pristojno ponosaju, da njim neima prigovora. Opazio sam pak, da se i ovdje, kad dodu ljudi kmete ruke na galeriji, dosta dostojno ponosaju, a kad se nebi tako ponosili, počinjali biste njim vrata.

Ovdje pak, u dvorani ovoga visokoga sabora, jesu na galeriji samo ljudi gradski, koji drže, da su puni kulture, te pod predsjedničtvom zemaljskog kapetana, kad govoriti kastupnici manjine, ponosaju se, da je arameta. Zato Vas molim, presvjelli gospodinu predsjednika, da blagovolite načititi, da bude mi kad se govoriti i razpravljati.

Sada, prelazeći na stvar, izjavljam, da se slazem posvema sa predgovornikom g. Mandićem, dodajući slijedeće:

Opazio sam, da se je prošlih godina od zemaljske poljudjelske zadruge potrošilo na biljade forinti za stakovrata oruđja, koja se nije rabilo, niti se neće nikada moći rabiti za naše zemlje; a i sam osvjeđodih se jednou dana kod predavaja pučkim učiteljem i drugim kmetiškim mladićem od ravnatelja zemaljskog poljudjelskog zavoda, da taj gospodin neponzna nego potrebu. Od tega se nije ništa koristnoga postiglo, jer se nije potrošilo, da pregleda podnebjia u Istri.

Opazio sam, da ljudi kod samoga Poreča — kojim je prilika svaki dan viditi, kako i sa kakovim oruđjem se radi u zemaljskom poljudjelskom zavodu — neobradjuju svoja polja onako, kako se radi na karti ili krajnjih poljudjelskih zadruga propisuje, jer svaki znade, da bi morao trošiti vrlo trošiti, nego li bi imao dohodak, a u tom zavodu se labko troši, za koji plaća cijela pokrajina, te rado vjerujem, da ravnatelj tog zavoda znade lijepe knjige napisati i dati tiskati, za što mu je slobodno preko proračunana iznosa por. 350 potrošiti do por. 735 samo za troškove pisanje, iz kojega troška bješe tiskane knjige, koje neće rabiti gospodin, a kamli poljudjelske zadruge za g. 1889.

(I kod govora g. zastupnika Flega vladalo se občinstvo kano i prije, a gospodin predsjednik držao se, kao da se to njega i netice).

Predsjednik pita izvjestitelja — pošto se nije već nitko za rieč oglašio — da li imade što opaziti. Izvjestitelj se odreće rieči.

Za zaključne predužnosti financijskoga odbora o zemaljskoj poljudjelskoj zadrži glasovalo je samo većina.

Zatim se prešlo na izvješće istoga od-

bora o proračunu zemaljske poljodjelske zaklade za godinu 1891.

U ime finansijskog odbora izvješće isti izvestitelj te predlaže:

1. Odabrati se proračun zemaljske poljodjelske zaklade za g. 1891. sa troškom od 8900 forinti i sa jednakim dohodkom;

2. Ustanovljuje se princez zemaljsko zaklade za g. 1891. sa for. 5000, koji će se dati polag potrebe zemaljske poljodjelske zaklade;

3. Nulaže se zemaljskom odboru, da se izdaje ravnatelj zem. poljodjelskoga zavoda, prof. Karlu Hugues-u dekret za priznanje njegovih osobitih zasluga, što je podpuno uspiješno sa izložci istarskih na poljodjelsko-obrtničkoj izložbi u Beču.

Predsjednik otvara o toj točki glavnu razpravu.

Zastupnik Mandić, zadobiv riječ, progovori:

Visoki sabore! Posljije onoga, što sam kazao u obraćanju ove iste zaklade za g. 1889. mogao bi misliti duže već unaprijed izjaviti, da nemogu glasovati za proračun te zaklade za god. 1891.

Ali da nam se nerekne, da zabacimo sve, što dolazi od strane saborske većine, a da ne navедemo zato valjane razloge, učlobodujem se iktaknuti njeke svoje opazke proti predležecem proračunu i nje koju želite, za koje znadem unaprijed, da neće naći odzicu kod većine ove visoke kuće.

Gospodo moja! Priznati čete mi, da vriedi i za naše odnose rečenica: da se ste znanosti daju naučiti, a poljodjelska znanost, da prelazi od otca na sina. Za podkrepu eve istine imademo mi i drugi rečenici, koja glasi: gradit kotce kanci i otac. Mi smo, poštovana gospodo, silno zauzeli narodnog gospodarstva, premda imademo već desetletja zemaljski poljodjelski zavod i zemaljsko poljodjelsko veće. Razlog tomu našemu lošomu na predku u gospodarstvu nači čemo u konzervativnosti našeg seljaka i u lošoj i nikakvoj poduci u toj struci.

Ja držim dakle, da moramo udariti drugim putem, da dignemo narod iz mrtila, da ga osovimo na samostalne noge, da ga učinimo svinjetu i samostalna gospodara. U tom nučnom poduzetu morati čemo se osločiti u prvom redu na našu pučku učiteljstvo, koje obič najviše sa pukom i koje je većinom poteklo iz puka. Nužno je da neima dostatake poduke u gospodarstvu ni današnjem učiteljstvu. Na učiteljskim pripravnim poducima se doduče par sati na čedan ta struka, a tko će pametan zabitavati od učitelja, da se u ono malo satih školske poduke u toliko upozna s pojedincima granami gospodarstva, da je bude mogao, kad stupi u javnost, plodonosno podučavati i liriti. Naše oblasti školske i crkvene morale bi u budućnosti već nainiti za to, da se naše svećenstvo i učiteljstvo već za dobe nankah temeljito upozna sa svim granama gospodarstva, pak da budu i svećenici i učitelji prvi i glavni promicateli koli duševnih kriješta i velina, toličiti narodnoga blagostanja.

U gospodarstvu temeljito naobraženi učitelji koristili bi većinu našemog puka, nego li koristo danas mnogi, pa bilo kako temeljito naobraženi jedino u strogo pedagogičkim načinom. Takovi učitelji bili bi učitelji malenih i odraslih, bili bi pravi prosvjetitelji i dobrotitelji puka. Ako to danas nisu — ili ako ih većina takovih nije, nemaju njim se to u grijeh upisati, jer nisu imali zgodje, da buda onakvi, kakovi bi morali po mom sudu biti.

Na učiteljskih zadobivenim podukama, koli teoretički, praktički, moralni bi oni u javnom životu upotpunjivati — učitati. Radi togu či... se, da su sadanj tečaji od 10—15 dana kod zemaljskog poljodjelskog zavoda za naše učitelje prekratki. Onajkoji mogu i kojim sa hoće, doduž za ono malo dana omo, te se jedva upoznaju sa učitelji i možda sa glavnimi načeli pojedinih gospodarskih grana — pak otidju, da nastave težko učiteljsko zvanje, ali o kakvom temeljito pristojenom si znanju i izkušnji nemaju biti govor. Valjalo bi dakle te tečaje učiniti obligatnim za sve učitelje pučkih škola a k tom produljiti njihovo trajanje od 20—30 dana. K tome bi se moralio godinice u vremenu praznika pozvati toliko učitelja na tečaje, da se uzmognu svake druge, treće ili najdalje svake četrte godine svu učitelji izredati. Kad bi se tako naši učitelji prisvojili toliko znanja u gospodarstvu, da mogu pak teoretički i praktički u tom poduzetavati moralno bi se osnovati kod svake pučke škole većerne tečaje. Taj bi učitelj sakupio oko sebe mladiće i muževe, da ih poduci obzirom na odnosa mješta u naj-

potrebnijih stvari u gospodarstvu, a ono što bi danas teoretički tunasao, imao bi snađu praktički pokazati u školskom vrtu, bez kojega nebi smjela biti nijedna škola.

Takovi večernji tečaji da se ustroji bar stotinu u pokrajini i to u onih predjelih, gdje je narod najviše u gospodarstvu zaostao i gdje neima zgodje, da štograd u toj struci od drugih praktično nauči.

Za tu poduku moralo bi se učitelja novčano odšteti ili nagraditi, jer se od njega nemaju zabitaviti, da pošto se je

čitav današnjek učiteljstvo u školi, da

si prazni glavu još i na večer sa odraslimi

i to badava. Trebalo bi dati svakom učitelju za takav večernji tečaj jednu stotinu forinti pak bi se marljivije pripraviti i utražuju podučavati. Za 100 večernih tečaja izdali bismo 10.000 for. iz naše školske zaklade, iz koje se nije, kako čitamo u današnjem izvješću za god. 1889. potrošilo niti onoliko, koliko bijesno proračunano. Tim bi se pomoglo ponjeko našemu pučkom učiteljstvu, koje se i onako nemaju pohvaliti, ča plira u masi a pomoglo bi se i našem gospodarstvu, jer bismo tako dobili stotinu gospodarskih škola, sko i nepodpunjivi.

Jos bili imao — poštovana gospodo — u tom pogledu jednu želju. Prvo i glavno promicati ljudskog znanja i umjetnosti kod svih naroda ieu novine. Mi se gospodo — možemo pohvaliti jedni i drugi, da imamo da učenja pitanja politička svoja glasila, namijenjena jednoj i drugoj narodnosti pokrajine. Ali glasila gospodarskoga ne imamo ni jedni ni drugi. U zemalji, odlicno gospodarskog nebismo smjeli biti bez jesušina časopisa gospodarskog sadržaja.

Jestinjini štivom moralni bismo doći pred zapuštenoga i u gospodarstvu zaostalog kmetu, da ga podučimo, da mu savjetujemo čega se imade latiti a čega okuniti, u obči sto mu je radići, da se i materijalno pridigne. Tukovim štivom bi se on bez drojbe postavlju, napose tamo, gdje imade svoju školu i gdje bi postojao večernji gospodarski tečaj. U tom pogledu morala bi pokrajina priskočiti u pomoć novčanom podporom onomu, koji bi bio mogao dokazati kako se u ovoj zemalji gospodarski na visoko i široko traži, a nijedan od saborske većine, koja gospodari tom zakladi neobavezno se na siračima puk dalje moći ili ne podnašati toliči velike naprijene mu terete.

Za godinu 1889. zemaljski odbor metnute je mjestnoj občini Buzet porezni namet 15%, da izplati dug od predsjednika izdanih od zemaljske zaklade još godine 1876. što je platila većim dijelom (for. 920: 91 1/2) gosp. Clarici-u, bivšemu obč. načelniku za njegove pristojbe i pisanju do vrha, koji je bio ovlašćen kao delegat zemaljskog odbora prigodom diebiti občinskih zemalješa Vrhunske občine.

Poznato je, da je isti Clarici u ono vrijeme bio izbačen sa načelničke stolice pak mu je zemaljski odbor hotio dati posloči, da žive. Toga radi ču moliti stari zemaljski odbor, da mi dokaže na temelju kojih molboh Vrhunske občine je bio onamio Clarici poslan prigodom diebita občinskog dobrata ona občina i na temelju kojega zakona je zemaljski odbor napravio porezni namet od 15% cijelo mjestnoj občini Buzetkoj za godinu 1889, da se izplati zemaljskoj zakladi dug za kojeg občina nije nikad znala.

Tom prigodom dati će do znanja Visokom saboru i drugi slučaj. Gospodin Clarici, bivši načelnik u Buzetu od godine 1876. do 1885. nije to vrije mješak predsjednik občinskega upravljalja. Clarici je dužan občini 1516.83 (sveta likvidirana po zemaljskom činovniku) koju je je djełomice da se vrati občinskom blagajniku bez prava i bez namire, nego je blagajnik držao poseban iskaz, da znađe koliko je Clarici iz občinske blagajne otreo; on je djełomice od stranakab utjerao novac a svoj dijel turio preko 170 for. bez upisati u dnevnik itd.

Sve to je zemaljskom odboru dobro pozato, koji je dekretom u godini 1888. Clarici-zapovjedio, da predaje ratus pod pretojom administrativne osude; kasnije je isti zemaljski odbor svoju odluku opozvao. Kasnije je nadzor za dobrorib občinu Istru imao zemaljski odbor no ono vrije, tako sam osvjeđeno, da ima istu brigu i da danas je većina slavog zemaljskog odbora za napredak i korist zaduženog i osimrošenog naroda u našoj miloj Istri, te zato izjavljam, da neću ni u obči ni u potaknosti glasovati za odobrenje obrativa zemaljske zaklade za godinu 1889.

(Galerija brčila je dok je zastupnik Flego govorio; predsjednik je nječio razgovarao sa vladinim zastupnikom, te se je reči da je probudio jedra išta, kad je občinski površnik vikom nadjelac; predsjednik opriješao je občinstvo, nu opomena npravoze nista).

Zastupnik Mandić izruči svoj predlog obzirkom slugi, a ovaj ga izruči obzirkom predsjedniku, koji izjaviti, da ga ne može dati na daljnje uređovanje, jer da

je sastavljen u zemaljskom jeziku. (Dr. Volarić: živila ratnopravnost!)

Zatim zamoli tiec zastupnik Flego te reče:

Molim vam, g. predsjedniku ovoga sabora, da blagovoli načinju ljudem, da nerede živinu na galeriji, neka budu mirni kad zastupnici gotore ili neka dade galeriju izraziti, drugačije će nam se reći, da smo u kazalištu a ne u saboru, jer to je zbilja doba za teatar, u kojoj urice sjednice samo predsjedništvo i starog sabora navlaši, da mogu doći talijanski učitelji.

I kod ove točke određuju se izvesti, te bijaju u glavnoj i podrobnjo debati predlozi odbora da većine prihvate.

c) U ime istoga odbora izvješće dr. Bubba o obraćanu zemaljske zaklade za godinu 1889. te predlaže:

1. Odobrava se prekoračenje napravljeno na troškovom od g. 1889. kod rubrika I, IV, V, X, XI, XII, XIII i XIV u ukupno sveti od 163.905 forinti 57 i pol novčice.

2. Odborava se obraćan zemaljske zaklade za godinu 1889. sa prihodom od

for. 532.007 78/4 sa rashodem od 482.042 31/4 a tim i sa viškom od for. 49.042 47

Predsjednik javlja, da je otvorena razprava o nečem proglašenom izvješću.

Zastupnik Flego, priglasiv se za riječ, progovori:

Visoki sabore! za proračun zemaljske zaklade predložen za godinu 1889. nisu glasovali, još manje mogu u obči glasovati za obraćan predan o iste godine.

Mnogi su razlozi, kojima bi mogao dokazati kako se u ovoj zemalji gospodarski na visoko i široko traži, a nijedan od saborske većine, koja gospodari tom zakladi neobvezno se na siračima puk dalje moći ili ne podnašati toliči velike naprijene mu terete.

Za godinu 1889. zemaljski odbor metnute je mjestnoj občini Buzet porezni namet 15%, da izplati dug od predsjednika izdanih od zemaljske zaklade još godine 1876. što je platila većim dijelom (for. 920: 91 1/2) gosp. Clarici-u, bivšemu obč. načelniku za njegove pristojbe i pisanju do vrha, koji je bio ovlašćen kao delegat zemaljskog odbora prigodom diebita občinskih zemalješa Vrhunske občine.

Poznato je, da je isti Clarici u ono vrijeme bio izbačen sa načelničke stolice pak mu je zemaljski odbor hotio dati posloči, da žive. Toga radi ču moliti stari zemaljski odbor, da mi dokaže na temelju kojih molboh Vrhunske občine je bio onamio Clarici poslan prigodom diebita občinskog dobrata ona občina i na temelju kojega zakona je zemaljski odbor napravio porezni namet od 15% cijelo mjestnoj občini Buzetkoj za godinu 1889, da se izplati zemaljskoj zakladi dug za kojeg občina nije nikad znala.

Tom prigodom dati će do znanja Visokom saboru i drugi slučaj. Gospodin Clarici, bivši načelnik u Buzetu od godine 1876. do 1885. nije to vrije mješak predsjednik občinskega upravljalja. Clarici je dužan občini 1516.83 (sveta likvidirana po zemaljskom činovniku) koju je je djełomice da se vrati občinskom blagajniku bez prava i bez namire, nego je blagajnik držao poseban iskaz, da znađe koliko je Clarici iz občinske blagajne otreo; on je djełomice od stranakab utjerao novac a svoj dijel turio preko 170 for. bez upisati u dnevnik itd.

Sve to je zemaljskom odboru dobro pozato, koji je dekretom u godini 1888. Clarici-zapovjedio, da predaje ratus pod pretojom administrativne osude; kasnije je isti zemaljski odbor svoju odluku opozvao. Kasnije je nadzor za dobrorib občinu Istru imao zemaljski odbor no ono vrije, tako sam osvjeđeno, da ima istu brigu i da danas je većina slavog zemaljskog odbora za napredak i korist zaduženog i osimrošenog naroda u našoj miloj Istri, te zato izjavljam, da neću ni u obči ni u potaknosti glasovati za odobrenje obrativa zemaljske zaklade za godinu 1889.

(Galerija brčila je dok je zastupnik Flego govorio; predsjednik je nječio razgovarao sa vladinim zastupnikom, te se je reči da je probudio jedra išta, kad je občinski površnik vikom nadjelac; predsjednik opriješao je občinstvo, nu opomena npravoze nista).

Zastupnik Mandić izruči svoj predlog obzirkom slugi, a ovaj ga izruči obzirkom predsjedniku, koji izjaviti, da ga ne može dati na daljnje uređovanje, jer da

financijskog odbora o obraćunu zemaljske zaklade za g. 1889.

Izvestitelj precišto stoji izveštice.

Predsjednik otvara glavnu razpravu.

Zastupnik dr. Stanger, zadobiv riječ, reče:

Visoki sabore! Iz predloženoga računa vidi se, da se je od određene slike za školske potrebe pristodio mala manje od for. 20.652 45. — Ako je vredno i potrebno, da se ikada stednji kojeg upravitelja prigovara, to je evo u ovom slučaju, gdje je ešte učitelji, da mogu doći talijanski učitelji.

Ja imam proti toj Vedo stednji u školskim stvarima, gospodo, tim više prigovarati, što sam osvjeđen, da je učionica na štu našeg hrvatskoga i slovenskoga pučanstva; jer mi je poznato, kako se kod naših škola postupa. Ako se ima koja škola gradi, to se već kod gradnje čine stvarajuči neprilike, samo da se ista neotvor, nego što je najkasnije moguće. Ako je već zgrada gotova, onda se još uvijek nazali: sad vrata nisu na pravom mjestu, sad da prozori nisu doista veliki, da dvorane neodgovaraju itd. tako, da treba dugo čekati dok se u istoj podučavati moje.

Šišvih stranah se obično više i predloži, a osobito za Vaše strane, gospodo, da su Slaveni Istra zaostali u kulturi, da su nenaobraženi, a kad tamo neće da za njihovu prosječnu potrošnju ni onaj novac, koji će u tu svrhu ruci imati.

Ju Vašu stednju dake, u školskim stvarima, nemogu odobriti. Predloga ovde neću nikakva postavljati, nego upravljam na slavni zemaljski odbor molbu, da stedi svađje, samo ne u stvari škole.

(Na galeriji kažu, kiaš i stružno noga, da ne većoli silno kano prije.)

Pošto se nije više nitko javio, prešlo se na podrobnu razpravu.

Izvestitelj stane čitati pojedine rubrike.

Predsjednik mu prigovara, da čita riječ.

Izvestitelj ga ucerazmije, pak čita dalje.

Predsjednik ga opet prekida.

Nu po predloži dr. Amoroso, da se čitaju samo one rubrike, koje bijaju prekorene.

Pošto se nije mogao izvestitelj sa predsjednikom sporazumiti, pristupi k izvestitelju dr. Amoroso, te mu kaže što ima čitati.

Napokon se gospoda sporazumila, te izvestitelj nadje aranžmanu traženu mjestu u izvješću, te procita aliđeće odborove predloge:

I. Odobrava se obraćan zemaljske školske zaklade za god. 1889. sa prihodom od for. 162.142 55, i sa jednakim izdatkom, te sa viškom nad proračunom od for. 20.652 45.

II. Odobrava se prekoračenje troškova u ukupnoj sveti od for. 3.802 18.

III. Opanomotuće se financijski odbor, da priliči ovom obraćunu klauzulu o odobrenju.

Ti predlozi bijaju bez razprave prihvati.

U ime istoga odbora izvješće dr. Venier o obraćunu razteretne zaklade (ezonar) za god. 1889.

Kod glavne razprave priglasio se za riječ dr. Dukić, koji reče:

Visoki sabore! Poput drugih godina imamo dignuti svoj glas kod razprave ovoga po naš narod u Istri veležavnoga predmeta.

Iz izvješća zemaljskog odbora sledi, da se je godine 1889. od obveznika (razteretnih posjednika) stjerala značna svota for. 38.300.00 prem. je u to ime bila umetuta u proračun za god. 1889. samo svota for. 80.000. Ovaj povoljni uspjeh pripisuje zemaljski odbor većem radu nječjeg e. kr. poreznih ureda prigodom utjerenja ovoga duga.

Gospodo moja! Ja pripisujem ovaj povoljni uspjeh uspratno bezobzirnom radu nječjih e. kr. poreznih ureda, koji su poseli svu djelatnost, da od bjeđnoga našega seljaka izvuknu ovu, za naše okolnosti ogromnu svotu.

Ako pomislimo, da se zaostala desetine utjerenje samo od par e. kr. poreznih ureda u Istri, to se moramo zgrajati videć, kako se je moglo od nevoljnoga našeg puka u vno par sudbenih kotara utjerati for. 38.300.00, a da svi znamo, da su dužnici desetine većim dijelom takvi poljedjelci, koji pod milim nebom nista više evojim nazivaju nemaju, jer ono malo što još posjeduju, drogaju je zaduženo.

Iz toga izvješća sledi, da se je za upravu razteretne zaklade god. 1889. po

trošeno for. 13.862.95. Ako se pomisli, da centralna uprava u Početi ne može ova zaklada osobišta posebnoga troška, iako se uzmje u obzir, da se u utjeranje adicijama, što je glaća cijela pokrajina, obavija od c. kr. poreznih ureda, koji za to nedobivaju nikakve odštite, tad se svakom nepoznivo čini, kako sa u to imo može unutratni, da se je potrošilo preko for. 18.000.

Nedjeljeno je dakle, da se u iste uprave dežemaljskoj zakladi 7000 for. na godinu i nedjeljeno je, da zemaljska zaklada može ova svetu tražiti, kad se iznade, da prolazi iz rukuh najimorskejeg našega pučanstva. Pošto je izvješće, u koje svrhu je izdan osteli iznos for. 0.862, to mogu punim pravom utvrditi, da je ja za utjeranje dežemaljskoga duga u iznosu for. 33.300.68 potrošeno preko 18.000 for. Neimamo se dakle čuditi, što takva gospodarenja mi odobri nemožemo.

Razdražljivo se, nadalje, iz spomenutoga izvješća, da se je pasivno stanje razteretne zaklade (ezonera) umanjilo koncem godine 1889., samo za for. 77.812.94, tako, da to stanje koncem godine 1889. iznosi još for. 337.000. Ako se, dakle pasivno stanje tako posljeno umanjuje, to nije izgleda; da ćemo se u kratko reči ove rubrike, da se ne naprime radikalnije mjeru.

Konačno imam prigovoriti i proti načinu, kako je upotrebljen višak ove zaklade, koji je ostao, koncem godine 1889. Ova višak ide polag predloženim nam ratama, kojih one glavnice, što su dugovezanički u privatnih dužnika ni za krajac nemaju, prem se je prošle godine utjeralo od ovih kakvih 8000 for. više nego li je bilo preventivirano. Pravđeno bi indi bilo, da se jedan dio odpiše i od duga privatnih dužnika, jer će mnogo lagje uplatiti dng cijela pokrajina nego li sirovinski poljodjelci, od kojih nije moguće niti više izmuziti.

Pošto dakle predloženi nam obraćun zemaljsko razteretne zaklade neodgovara se više gledati našim nazorum, to izjavljam u svoje i u ime svih drugova, da ga nemožemo odobriti.

(Na galeriji poče se govoriti običnost kašljati, zievati i kihati. Dr. Volarić uklinke: mir! nasto nasto, još veća buka i smej. To se opetalo više puta tečajem govorata.)

Na upit predsjednika, da li želi joško govoriti, priglaši se za reč dr. Volarić, te reče:

Molio bi g. predsjedniku, da ne pozastavi mir i red kod rasprave, jer kod ovakve galerije, nerazbarešće se o čemu razpravlja govornik, kojeg se mani vjejkovitim kašljucanjem, neranjem i štropotom. Nadalje moram prigovoriti i tomu, što se učiće ajednice na vrš, čim se pruža prilika vydajnjim prostakom. (Zastupnik Spinidić: Istina je!), da dolaze u sabornici, koji ovdu prouzrokuju buku i viku na galeriji. (Zatim zaključi uzdignutim glasom): Barem ovđe moral bi nam biti slobodno podignuti naš glas na obrana puka, koji nas je ovamo posao. (Buka i smej na galeriji, koju predsjednik naoko opominje, da miruje).

Predsjednik pročita na to pojasne rubrike, a izviđači odborav predlog, koji glasi:

"Odobrava se obraćun zemaljsko razteretne zaklade za godinu 1889. sa prihodom od . . . for. 162.262.942 sa rashdom od . . . for. 144.298.473 sa viškom od . . . for. 18.054.47, koji se višak ima unesti u prihod za god. 1890".

Većina prihvati predlog i obraćun nem razteretne zaklade.

(Ko: Jledi).

uvjek obećivali samio pred izbori, a zem. poljudjelskog vjeća. Gorori podujte kad su prošli izbori, nije bilo vidjeti dr. Legionu tvrdjeć, da to vjeće ueradi i ni inzimir, ni cesta; forme ljudi su maluži hrvatske ni slovenske krajere; prestali tjerovati; zato nije koristi niti učestvova predloga, već si ih pridružuju i inžinire više nikamor slati kad su izbori.

Fr. Jeli pak istina, što ljudi govore, da neki Jakomić na Krasu, obećiva cestu od Lipoglavu do Trata, ako glasuju interpellaciju; želio bi takodje znati, da li je ciklokupan odbor onako zaključio. Zastupnik i prisjedački Špičić, hrvatski, odgovara, da se poziva gledi avoga glasovanja u tom predmetu na zapisnik zem. odbora, koji je zastupnikom utvrdio i izložen. (Dr. Volarić: vjerujemo tebi! — drugi: živio!) Dr. Gambini izjavlja onim članovima sabora, koji nezauvise hrvatski da Špičić nije govorio u ime zemaljskoga odbora. Dr. Legionu opaža, da bi u imo zem. odbora morao odgovarati namjesnik zem. glavara dr. Guido Bećich. — Pošto su se predložili dr. Fregiacomo po većini sabora primili, predsjednik rakljujeći sjednicu izjavljuje, da će dan i dnevni red probijati zastupnikom pištemo.

K. običajni izbori u Podgradu. Popuniti nam je viest donesena u zadnjem broju pod gornjim naslovom u toliko, što bijaše izbor u II. i I. tielu jednoglasan, čemu testimo srdačno tamjanjicim prvakom i rodoljubom!

Iz Dalmacije 21. listopada 1890. — Sada je otvoreno naš pokrajinski sabor. Do sada se nije o ničemu važnoum razvijalo, zato vanu ništa i nepišem o njemu. Jedino vam spominjem da je neugodno zateklo, da predsjednik govorio o svemu i svatem, u otvornom govoru nije ni reč com spomenuo veliku kulturnu i političku svećanost, koju smo slavili nazad malo u Dalmaciji. Razumije se, da duh, koji je vladao Kačićevim slavljem, nemože biti počudi vlastodržicima domaćeg sustava, jer je to bio duh naroda probudjenog u mitu, naroda koji hoće da narodom postane. Zahvaljujući tu cijenjenu nastojat zasnovati; hrvatski će narod držati u životne arcu svome utjeku žiru spomen na tu svećanost, koja će ga poticati da održi prizegu, kojom se pred Milovacem kipom, simbolom cijele slavne prošlosti svoje, zakleo od ludego pregnuti za sjedjenjem i neodvisnosti Hrvatske, ne osvrnuće se nimalo jedi to komu u volji ili ne. Čao nam je, da jedan, zastupnik tog naroda, protivno radi.

Možgo nas je samo zanimala razprava medju "Hrvatkatom" i "Narodnim Listom". Prva je poticala narodnu stranku na odlučniji rad. Pozivala ju je u ime časti i ponosa hrvatskoga, da muževnije ustane na obranu hrvatskog naroda. Naznačila je tome način i sredstva. Narodni List je na to odgovarao i nastojao opravdati rad i takmiči stranke. Jezgra njegovih odgovora jest, da smo mi u Dalmaciji slabici, te kad bi se da u oponiciju, da bi vlasti sadarajući izbornim redom lako mogla učiniti hrvatsku većinu, i pribaviti si drugu srbsko-autonomsku. Nemam bili se vjerovatno tamo ili u rjeđima istog Narodnog Lista, koja je li je c. kr. vlasti obilje dozvolila, da mogu djaci Istre polaziti "inozemno" sveučilištu u Zagrebu, jer u tvoj vrednost imaju avjedobče tame dobijene u Gajaljaniju? (Čuo je nešto zvoniti, ali vidi se da nera sumuje.)

Dr. Dukić čita hrvatsku interpelaciju na c. kr. vlastu radi primanja nagrada po rezervničnom od zemaljskoga odbora za državnu i izbjegavanju razteretnoga duga. Zast. Mandić čita hrvatsku interpelaciju na zemaljski odbor radi rješavanja hrvatski i slovenski podnesaka talijanskim jezikom i radi usaglašenja globe onim čestovitim odborom, koji neće prilagati hrvatskim dopisom talijanski prevod. Dr. Gambini odgovara, da zemaljski odbor neće odgovoriti, na ovu interpelaciju, jer nije avu na talijanski jezik prevedena. Dr. Legionu hoće da govoriti, ali ga predsjednik prekida veleđe da znamo diskusije. Dr. Legionu: upravo predložim da pitate "kamaru za diskusiju". Predsjednik poziva sabor da li prima taj predlog. Glavice svakim pojedinačno, sa prisjednikom Spinidićem, većina je proti (to je toli razvikan, sloboda razpravljanja!). Predsjednik čita u talijanskom prevodu predlog dr. Stangera za ustanovljenje više hrvatske gimnazije u Pazinu ili za ustanovljenje hrvatske paralele u Puli: prima se predlog, predlog i izreka svakokasn odbor.

Zastupnik Balander izjavljuje o sklopljenju proračuna za god. 1891. Kod područne razprave istoga govorio da Legionu za podporu srovnajim občinam, za školske izgradi. Zast. dr. Costantini govorio o zakladi Godenberg. Gračić, odgovara mu dr. Dukić i podupire predlog da zemaljski odbor izpišu stvar. Proračun zaklade dohajali su inžiniri, mjeriti ceste; vidili su ljudi, da ceste su Talijani. Dr. Fregiacomo izviđači o dječevanju

suvegom i kruta je rana zima nastala. Neba se je razbistrilo i tako nekliko dana trajalo, da su zbilja počeli seljaci bojati se, da će opet morati daleko po vodu, ali toga neće biti, jer danas kliša lijeva kato iz kabla.

Nestalo je borbe, koja se je vodila med dveima riečkim listići, jer čitavski listić (o komu sam vam prije jario) je prestao izlaziti a njegov urednik povratio se u Trst bieli i twardom odlukom, da neće ga više navabiti ovi naši šarenjaci, kojim je ipak novac miliji nego isti idealni, koje goje. Doduše mi nemoremo ništa držati do programa one opozicionalne novine, koja je obdržala međjan, ali ipak nam je drate konstatovat, da je on pobedio, jer nas u obće ne mrzi, kako bi šarenjaci željeli.

Mi smo mnogo mjeseci bez župnika; naša gospoda neznam koga bi izabrali. Zato natežu i protefu, nego mora da se u nekih hrvatskih to razvrstira, jer ono podlo "Bilancero" čedo stvari da izmisljava svakovrstne lati, uvredljive za naše kapelane, sasno da obće mjenje po mogućnosti razjari proti njima, jer da su Hrvati. Sve je moguće onim, kojim svaki sredstvo služi, i koji imaju sve sredstva na raspolaženje. Zato svatova se može dogoditi, ali bojim se, ništa dobra.

Tramvajsko pitanje kan da je iztočno, jer još nije rešeno. Obje stranke goje velike nade, ipak jedna se druge boji. Nekoji trde, da se boje sami sebe, jer oni, koji budu dostignuti tu blagodat bojio, znaju raspred, da njima neće novci biti korisno uloženi. Imati ćemo tramvaj (kad bude), ali neizmamo stotinu hiljadu putujućih za taj posao. Kako mu draga, kada se o kaprici radi, može se nešto i iztvorati.

Od petnaestoga ovoga mjeseca imamo aktivan telefon po gradu, a radi novosti i bez potrebe telefonu jedan drugoga zova, da se sebarljavač naucne. Doista ima šest ali osam kuća a tvornicami spojevin, kojim je neophodno potrebit ovaj veliki izum; ali u istinu za veliku većinu je igarirja, jer smo svi blizu u gradu. Bilo kako bilo, nećemo se na to tužiti; nekrom je krištano a svu mislimo, da je naš grad velika megalomania, što je stari greb; ali kada od nje grisešmo, bismo radi se povoljni dobrom kanalizacijom i vodovodom i popločnjem grada, jer tim bi se zdravljivo pdmoglo. Do vidova. Brajdar.

Običajni izbori u Vrbniku. Dne 20. t. uj. obavili se izbori novog občinskog zastupnika za mjestnu občinu Vrbnik. Od kada bje svladan šarenjatvo, neimamo šest ali osam kuća a tvornicami spojevin, kojim je neophodno potrebit ovaj veliki izum; ali u istinu za veliku većinu je igarirja, jer smo svi blizu u gradu. Bilo kako bilo, nećemo se na to tužiti; nekrom je krištano a svu mislimo, da je naš grad velika megalomania, što je stari greb; ali kada od nje grisešmo, bismo radi se povoljni dobrom kanalizacijom i vodovodom i popločnjem grada, jer tim bi se zdravljivo pdmoglo. Do vidova.

Običajni izbori u Vrbniku. Dne 20. t. uj. obavili se izbori novog občinskog zastupnika za mjestnu občinu Vrbnik. Od kada bje svladan šarenjatvo, neimamo šest ali osam kuća a tvornicami spojevin, kojim je neophodno potrebit ovaj veliki izum; ali u istinu za veliku većinu je igarirja, jer smo svi blizu u gradu. Bilo kako bilo, nećemo se na to tužiti; nekrom je krištano a svu mislimo, da je naš grad velika megalomania, što je stari greb; ali kada od nje grisešmo, bismo radi se povoljni dobrom kanalizacijom i vodovodom i popločnjem grada, jer tim bi se zdravljivo pdmoglo. Do vidova.

Običajni izbori u Vrbniku. Dne 20. t. uj. obavili se izbori novog občinskog zastupnika za mjestnu občinu Vrbnik. Od kada bje svladan šarenjatvo, neimamo šest ali osam kuća a tvornicami spojevin, kojim je neophodno potrebit ovaj veliki izum;

ali u istinu za veliku većinu je igarirja, jer smo svi blizu u gradu. Bilo kako bilo, nećemo se na to tužiti; nekrom je krištano a svu mislimo, da je naš grad velika megalomania, što je stari greb; ali kada od nje grisešmo, bismo radi se povoljni dobrom kanalizacijom i vodovodom i popločnjem grada, jer tim bi se zdravljivo pdmoglo. Do vidova.

Oduševljeni potardista. Naši će se čitatelji jačano sjećati onih silnih škandala, prizvodenih pred koji mjesec dana sruštenjem petarda po raznim mjestih gradu Trstu. Bezobzirni i propali zlikovci krio se dnevnje vremena revnom nastojanju redarstva, dok neuspješno napokon pred koji čedan uslijed silnih premještanja po stanovnih sumnjivih nespasiojaka uspiješi vrzakog kričevi osobi Carla Corretti. Dne 20. t. uj. bila je kod ovješčenog pokrajinskog suda glavna razprava. Corretti je obtužen i javno osuđen i zločina proti sigurnosti života. K. R. pisanje nam prijatelj 25. t. m. Majstariji ljudi neznam, da bi naša okolica priznala toliko, koliko prošlih dana radi pomazjanja vode. Dugotrajna suša, koja je na nevolju uzevala, je ipak prestaša i nadolje malo klije, ali odmah za njom skočila je burja; vrhunac se pokrili

Franina i Jurina

Jur. U vremenu svakih izbora na Buzetčini dohajali su inžiniri, mjeriti ceste; vidili su ljudi, da ceste su Talijani. Dr. Fregiacomo izviđači o dječevanju

iz Riske piše nam prijatelj 25. t. m. Majstariji ljudi neznam, da bi naša okolica priznala toliko, koliko prošlih dana radi pomazjanja vode. Dugotrajna suša, koja je na nevolju uzevala, je ipak prestaša i nadolje malo klije, ali odmah za njom skočila je burja; vrhunac se pokrili

